

Laulust lindu tunnetakse, tegudesta aga meesta

Ei mäleta enam kindlasti, aga oli vist aasta üks tuhat üheksasada kaksikümmend seitse. Ma olin koolipoiss Tallinnas ja ründasin koos teiste omasarnastega nooruslikus tuhinas kultuurilisi üritusi.

Tollal korraldati kinos «Bi-Ba-Bo», mille sissekäik oli Viru tänavalt, mõnikord pühapäevadel kulturihommikuid. Nende peamiseks publikuks oli õppiv noorsugu, aga ka vanem rahvas oli tervitatud. Külastasin koos kahe koolikaaslasega ühel kevad-talvisel puhkepäeval seal korraldatavat kirjandushommikut. Loengu pidas Mait Metsanurk (Ed. Hubel). Hiljem esitati kirjanduslikke katkendeid ja deklamatsioone.

Me valisime endale seisukohad ruumi tagaseina ääres. Hilinenult sisenes veel keskealine mees, kes jäi seisma sissekäigu kõrvale, kuigi eespool oli ka vabu kohti. Ta oli riietatud hallikaspruuni kantud palitusse ja peakattena kandis talvemütsi, veidi kõhnapoolne, pehmete näojoontega, esimesel pilgul igapäevasena tunduv inimene. «Kindlasti mõni tööline kustki käitistest,» mõtlesin ja mehele rohkem tähelepanu osutamata jälgisin ettekannet.

Äkki tundsin, et mu koolisõber mulle küünarnukiga külge tonksas ja lausus:

«Kas näed, Tammsaare seisab seal ukse kõrval?» Ta osutas pruunis palitus mehele.

Kuum juga jooksis mul üle selja. Ma erutusin nii, et see sai märgatavaks vist kõrvalolijailegi. Olin kirglik Tammsaare austaja, aga polnud teda veel varem näinud. Selles polnudki midagi erilist, sest teatavasti kirjanik liikus seltskonnas vähe. Äärmiselt tagasihoidlik käitumises, ei ilmunud ta isegi oma austamisõhtuile kas sünnipäevadel või muudel juhtudel.

Ja nüüd korraga seisis kirjanik otse mu kõrval, ainult paari käepikkuse ulatuses. Tõesti, see pidi panema koolipoisi erutusest värisema. Olime just mõne päeva eest koolitunnis tutvunud tema suurromaaniga «Tõde ja õigus» esimese osaga.

Pahandasin endaga, et olin nii valesti otsustanud inimese üle tema välimuse järgi. Vargsi püüdsin kirjanikku silmitseda ja nüüd märkasin ka tõesti sarnasust piltidel nähtuga.

Ettekanded lõppesid. Niisama vaikselt ja tähelepanematult nagu tulnudki, lahkus kirjanik ruumist.

See oli minul esimene ja ka viimane kord näha isiklikult meie suuremat ja armastatuimat kirjanikku Anton Hansen-Tammsaaret.

E. REENTALU